

Grezia eta Europar Batasuna (EB)

EB-ri eta Greziari buruzko gertaerak metatu dira, arin gainera. Zer gertatzen den ulertu nahian, hona hemen zipriztin batzuk.

1. Europar Batasuneko eta EBko estatu desberdinetako bonoak. Mosler bonoak

Jende askoren iritziz, eurobono Europar Batasuneko (EB) zor krisitik ateratzeko bide bakarra da. Ideia argi dago: estatu desberdinetako bonoen pasibo guztiak bereganatuko dituen bono 'handi' bat jaulkitzea. Bono hori euroguneko herrialde guztiak sostengatuko lukete, eta beroriek laguntza behar duten herrialdeen diru laguntzak sostengatuko lituzkete.

Batzuek uste dute eurobonoa batasun fiskal osorako pausu bat dela, nahiz eta politikari asko urrats horren aurka egon. Eurobonoek EBko oraingo zenbait akordio aldatzea suposatzen dute baita Alemaniako Konstituzioaren talka ere¹.

Tartean, EB osoan dagoen mezu bakarra ezagunegia da: austeritate gehiago behar da (zeina, eta hau ez da aipatzen, zordunak diren herrialdeen hazkunde ekonomikoaren auka arituko den, eta horrek zailago bilakatu baitu zerga bilketa nahikoa gauzatzea, zor ordainketak egiteko).

Egitate bakarra da austeritateak ez duela funtzionatu Grezian eta gero eta zabalagoa da Grezia ordaindu ezean arituko dela (jadanik gobernuak berak esan du). Eta Greziak porrot egiten badu EBko zenbait bankutan eragina azalduko da, bereziki Alemaniako eta Frantziako bankuak zeintzuk Europar zor subiranoarekiko babesik gabe dauden.

Hortaz, zer gertatuko litzateke ordaindu ezeko kasuan? Segur aski Europar Banku Zentralak (EBZ) parte hartuko luke eta nahasketa guztia sostengatu, AEBtan gertatu zen moduan 2008ko finantza-krisian. (Fed arazoan sartu zen eta bankuen balantze-orriak babestu zituen, *lender of last resort*, hots azken baliabideko mailegu-emaile gisa arituz.) EBZ *lender of last resort* moduan aritzen bada, horrek inongo herrialderi ez dio suposatzen inolako desabantailarik, zeren EBZ-k dirua sor baitezake teklatu baten bidez eta behar diren kontuak kreditatuz.

Arazoa da eurokratek ez dutela ulertzen diruaren funtzionamendu hori. Ezta Alemaniako gobernuak ere.

Badago, hala ere, beste bide bat soilik **herrialde indibidualerako**, Mosler-ek proposatu duena: Mosler bonoak jaulkitzea.

Hona hemen nola funtzionatzen duen Mosler-en planak:

1 Ikus http://blogs.independent.ie/independent_blog/2011/09/bailouts-are-wily-germans-really-looking-for-the-fire-escape-.html

(a) Herrialdeek bono berriak jaulki behar dituzte.

(b) Bono berriek klausula bat daukate, esanez ordainketa subiranoaren ezean, bono horiek erabil daitezkeela zerga pasiboak zurtzeko jatorriko herrialdean.

Aurrekoak esan nahi du bono berri horiek erabat bermatuta egongo direla idatzita daukaten balioa balio izateko eta merkatuetan inbertsiogileei lasaitzeko. Bere aldetik, horrek bono-eterkinak beharatuko lituzke eta ordainketa subiranoaren eza alboratuko.

Mosler bonoek herrialdeei zor subiranoaren gaineko kontrola berriz bereganatzea ahalbidetuko lioke, eta EBko erakundeetatik askeago izatea eta hori egin dezakete eurogunetik irten barik.

Herrialde bakoitzak bere bidetik eta modutik ordainduko luke. Gainera, Mosler bonoak herrialde bakoitzak jaulki ahalko ditu, hortaz oso arin bideratu daitezke.

Arazo bakarra oharmenean datza, azken finean Diru-Teoria Modernoaren ulermenean.

2. EB: batasun fiskala versus zatiketa

Eurobonoak bateratze federalerako lehen urrats gisa ikusi dira. Izan ere, eurobonoek euroguneko gobernuen gastuak zentralizatuko lituzke. EBko estatu guztiek eurobonoa sostengatuko lukete, eta, alderantziz, estatu guztiak eurobonoak sostengatuko lituzke. Gobernuen zor subiranoaren garrantzia behera joango litzateke Europar bonoak gailenduko liratekeen heinean. Honekin batera, EBN politika fiskalak nola zuzendu beharko lukeen eztabaida etorriko litzateke. Izan ere, baldin eta estatuak ez badaukate finantzatzeko zama, zer dela eta permititu behar zaie beren zergapetzea eta gastu erabakiak egitea?

Bideak saihestezina dirudi. Alde batetik, politika fiskala zentralizatu nahi dutenak daude. Beste aldetik, zentralizatzeko horren aurkakoak. Lehenen argudioa argi dago: herrialde kideak beren buruak finantzatzeko egoten ez direnez, erantzukizun fiskala goiko autoritate bati eman behar zaio. Gainera, Bruselan herrialde baten zergapetzearen eta gastuen mikrodeketan eurokrataren bat edukitzea ikuspegi ezin txarragoa litzateke. Beste aldetik, zentralizazioaren aurka daudenek agian bukatuko dute eurogunea zatitzea proposatuz, haien argudioaren azken puntu logikoa bailitzateke berori.

Zer egin? Eta batez ere, zer egingo dute eurokratek?

Gero eta ekonomialari gehiagok diotenez, eurogunek autoritate zentral bat behar du politika fiskal erabat flexible batekin.

Eurogunek jadanik dauka erakunde bat zeina politika fiskal flexible hori ahalbidetu dezakeen: EBZ. Izan ere, EBZ-k, AEBetako Fed-k bezala, moneta-jaulkitzearen gaineko kontrola dauka, eta ahalmen horrekin, berak ordaindu dezake nahi duen guztia, baldin eta, noski, berak ordaintzen duena berberak jaulkitzen duen monetatan izendatuta badago (eurotan, EBZ-ren kasuan).

Alan Greenspan ados dago baieztapen horrekin: "*The United States can pay any debt it has because we can always print money to do that.*"²

Gauza bera gertatzen da EBZ-rekin. Legezko agindua dute behar den beste diru sortzeko; diru hori erabil daiteke moneta horretan izendatuta dagoen edozertarako, baita gobernuaren zor nazionalerako ere. Segitzen du ezen EBZ-k edozein diru-kantitate sor dezakeela, orain ordaintze eza eta krisia jasotzen dituzten gobernuen zorra zurtzeko.

Irtenbide hori errazagoa da eurobonoena baino, zeren ez baitu suposatzen inolako arriskurik euroguneko beste herrialdeetarako. Eta erabil daiteke etorkizunean politika fiskal flexiblea ziurtatzeko eta euroguneak aurrera egiteko, eta ez gainbehera.

Proposamena Warren Mosler-ek egin zuen. Hona hemen nola funtzionatuko lukeen:

- a) EBZ-k 1×10^{12} € sortzen ditu, urteko oinarrian eta kopuru hori banatzen du euroguneko herrialdeen artean *per capita*-ko oinarrian. Hortaz, kasu, Alemaniak, biztanleria handiagoa duelako, gehiago eskuratuko luke Irlandak baino.
- b) Gero herrialde bakoitzak berriki lorturiko fondoak erabiliko lituzke bere sektore publikoaren zorra ordaintzen hasteko.
- c) Zorraren zentzuko maila lortuko dutenean (demagun zorra/BPG frakzioa % 60 denean), transferrak etengo lirarteke edo birnegoziatuko, herrialdeek transferrak gastatzeko (baldin eta eurogunean, denbora horretan, presio inflaziogile handiak ez badaude).

Ordainketak urteko oinarrian egiten direnez, EBZ-k eta beste europar autoritateek ordainketa horiek erabil ditzakete herrialde subiranoen gaineko indar gisa, herrialdeek defizit helburu erantzuleekin betetzen dutela ziurtatzeko.

Hori guztia hain erraza izanik, zer dela eta ez du EBZ-k gauzatu eta krisiari irtenbidea eman?

Ez dago inongo arazo ekonomikoa plana martxan jartzeko. 'Zor monetizazioa' deitzen dena ez da batere inflaziogilea, AEBetan, Britainia Handian eta Japonian praktikak berak erakutsi duen moduan³.

3. Greziarako proposamena

Hona hemen Greziarako Mosler-ek proposatutakoa⁴:

2 Ikus http://blogs.independent.ie/independent_blog/2011/09/economic-solutions-political-impediments-and-the-circus-that-we-call-europephilip-pilkington-conflicting-messages-coming-ou.html.

3 Ikus aurreko oharra.

4 Ikus <http://moslereconomics.com/2011/09/28/mosler-bonds-for-the-ecb-and-reasons-why-greece-will-not-be-allowed-to-default-2/>.

(i) Lehendabizi EBZ-k erosten dituen bonoak Mosler bonoak bilakatu behar ditu, ez-ordainketaren kasuan jaulkitzaile gobernuari eskatuz hauxe legalki markatzeko: eskaera eramaileak bono horiek erabil ditzake zerga ordaintzeko jaulkitzaile gobernuari.

Mosler bonoak dauzkan EBZ-k jaulkitzailearen ordaintze ezaren aukera aldatuko dio EBZ-ri, ez-ordainketaren kasuan bezala.

EBZ-k aukera izango luke bere jabetza eskuragarria egiteko herrialde horretako zerga ordaintzaileei saltzearen, beren zergak ordaintzeko.

Hortaz, Mosler bonoetan aldaketak ziurtatuko du herrialdeko gobernuaren zorraren EBZ-ren jabetza 'diru ona' dela kanpoko kreditu baloratzearen aurrean, eta EBZ-ri ordaintze ezaren prozesuaren gainean kontrola ematen diola.

(ii) Badaude zenbait arrazoi Greziari ez uzteko ordaintze ezean erortzeko, Alemaniaren interesen alde direnak.

Greziaren zorraren EBZ-ren erosketekin Greziari laguntzeak Alemaniako zerga ordaintzaileei ez die ezer kostatzen.

Erosketa horiek ez dira inflaziogileak, zeren zuzenki lotuta baitaude Greziaren gastua murrizteko eta Greziako zergak handitzeko, neurri biak eurogunerako indar deflaziogileak izanik.

Greziari fondoak hornitzeak Alemaniaren esportazioak Greziara errazten ditu.

Greziari fondoak hornitzeak ez du saritzen greziar portaera txarra. Alderantziz, Greziari prezio bat zehazten dio haren jokaera txarrarengatik.

EBZ Greziaren zor gehienaren jabe izanez, eta, potentzialki, Mosler greziar bonoen ere, Greziak lehendabizi interesak ordainduko dizkio EBZ-ri.

Oraingo egoeran, EBZ-k Greziari fondoak hornitzeak martxan dauden austeritate neurriak eramaten ditu, zeintzuek greziar aurrekontua lehen mailako balantzean ekarriko duten.

Horrek ondokoa esan nahi du: Greziar zergek gutxi gora-behera greziar gobernuaren gastuak berdinduko dituztela, interesak kontuan hartu gabe, azken horiek neurri handian EBZ-ri ordainketak izango direlarik.

Hortaz, baldin eta ordaintze eza permititzen ez bada, greziar gobernuaren gastua murriztuta izango da berak zergapetzen duenera, eta gainerako zerga errentak behar izango dira batez ere EBZ-ri interesak ordaintzearen.

Baina ordaintze eza errazten bazaio, Grezia behartuta egongo da soilik zerga errentetatik gastatzeko, eta zor barkamenak bereziki EBZ-ri beste moduan baino interes baxuagoak ordaintzea esan nahi izango du.

Gainera, ordaintze ezeko egoeran egoten den bitartean, esan daiteke greziar bonodunak estualditik aterata daudela; orduan, euroguneak ondokoak gogoan hartu behar ditu:

- a) EBZ-k greziar bonoak deskontuan erosten ditu, bonodunek, batez beste, galera bat jasan dute.
- b) EB-k, orokorki, ez du kontuan hartzen greziar bonoak erostea portaera txartzat, zeina zuzentasunez ordaintze ez batekin zigortuta dagoen.
- c) Izatez, emaitzak banku-sistemak greziar bonoen hasierako erosketetan sortutako EB-ren arautzea eta gidalerroak dira.

Beraz, Mosler-en ustez, Grezia ordaintze ezean erortzen ez uzteko arrazoi nagusia da neurri horrek Alemaniaren eta EB-ren urrunagoko xedeari balioko diola:

- i) EBZ-ri politika fiskalaren kontrola transferitzea sostengatzen du.
- ii) Deflaziogilea da, monetaren balioaren sostengua lagunduz.
- iii) Greziatik eta EBZ-tik abian den errenta fluxua hornitzen du.

Ohartu, hala ere, orain dela ez asko ez zela onartu ondokoa, hots, EBZ-k ez duela inolako muga nominalik txeketa idazteko.

Orain onartu da EBZ, monetaren jaulkitzailea izanik, ez dagoela errentak murriztuta. Ondorioz, Mosler-en laguntzaz ikusi den moduan, Greziari ordaintze ezeko egoeran erortzeko ez uztea helburu publikorako aukerarik hoberena da.

joseba felix tobar-arbulu (donejurgi)